

Nr 274.

Av herr **Magnusson** i Skövde, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 86, om ändring i vissa delar av lagen den 2 december 1892 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären.*

Genom lag av den 2 dec. 1892 stadgades viss lindring i rustnings- och roteringsbesvären, avseende att undanröja orättvisan av att detta besvär uteslutande påvilade en enda näringsgrupp. Genom beslut av 1901 års riksdag ställdes slutligen hela indelningsverket på avskrivning, men, som av redogörelsen i Kungl. Maj:ts proposition nr 86 framgår, finnes inom vissa delar av vårt land ännu ett avsevärt antal indelt manskap i tjänst. Därmed kvarstår också för deras rust- och rotehållare ett betydande besvär, som icke på långt när täckes av därför utgående ersättning, vilket uppenbarligen innebär en orättvisa och ojämnhet i fördelningen av försvarsbördorna, som det varit avsikten att utjämna, ehuru detta på grund av sättet för besvärens uppskattning och de allt för långa tidsintervallerna icke blivit fullständigt förverkligat. Medan flertalet indelt manskap avgått och deras rust- eller rotehållare sålunda befriats från besväret, kvarstår detta för en hel del, utan att dessa erhållit motsvarande ersättning, medförande en betydande och påtaglig skillnad i besvär även mellan jordens brukare.

För att kunna bedöma tyngden av här berörda besvär måste man bemärka, att detta utgår icke blott med jämförelsevis ringa kontant lön till soldaten utan därjämte med betydande och kostsamma naturaprestationer, särskilt kännbara under rådande dyrtid. I besväret ingår som bekant i de flesta fall underhåll av hus och hägnader m. m. å torpet och i många fall därjämte viss körning, spannmål och annat. På grund av byggnadernas ålder äro reparationskostnader upp till ett å två tusen kronor icke sällsynta. Av anledning att indelningsverket sedan 20 år varit ställt på avskrivning, har man givetvis sökt undvika nybyggnader å torpen, varav nu följer, att dessa tarva dyrbara reparationer med korta mellantider. Ävenså kvarstår nybyggnadsskyldigheten, som också i

vissa fall blivit rotehållarna pådömd under de senaste åren, varom bland annat ett hos Kungl. Maj:t förra året avdömt fall från Skaraborgs län bär vittne. Oaktat soldaten i detta fall år 1917 ingått i pensionsåldern och för omkring 20 år sedan med vederbörandes inom regementet skriftliga godkännande mot viss ersättning förklarat sig avstå från bostadsförmånen, påkallade han syn å torpet och yrkade åläggande för roten att fullständigt bebygga detsamma, vilket också, som nämnts, blev roten ålagt. Man må icke förtänka, om rotehållarna ha svårt finna ett sådant åläggande rättvist eller rimligt. — I rätt många fall har överenskommelse träffats med soldaten, däri han avstått från att nyttja torpet och varigenom rotehållarna tillfälligt befriats från dess underhåll, men detta hindrar ej, att soldaten av en eller annan anledning kan påfordra att komma i åtnjutande av naturaförmånerna och roten därigenom ställas inför fullgörande av nybyggnadsskyldighet. För sådan synes Kungl. Maj:ts förslag icke förutsätta någon ersättning. Den som kan vinnas genom att vid framtida försäljning det nybyggda torpet betingar högre värde, är av lätt insedda skäl ej tillräcklig och ganska problematisk. Ej heller synes mig den av Kungl. Maj:t föreslagna formen för värdering av besvärerna vara betryggande för en rättvis uppskattning av övriga naturaprestationers värde, emedan rotehållarna bli utestängda vid det grundläggande, förberedande arbetet.

För ernående av en fullt rättvis värdering synes mig därför nödvändigt, att denna utföres av verkligt sakkunniga personer. För detta ändamål torde vara nödvändigt, att vid värderingen en representant för rotehållarna eller en dessa närstående person deltagar, antingen genom att i varje särskilt fall ett ombud för roten äger att deltaga eller att socken- eller häradsvis ett ombud för rotehållarna utses att deltaga. Sättet för kallande av sådant ombud torde kunna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Den från ett håll påpekade faran för övervärdering av besvärerna torde kunna bortelimineras genom bestämmelse, att ersättning i intet fall utgår med högre belopp än rust- eller rotehållarna visa sig ha utgivit.

Den besvärshandling och yttranderätt över värderingen, som föreslagits för rust- och rotehållarna, är ej tillräcklig att skydda deras intressen. I många fall sakna dessa den förfarenhet, som erfordras för upprättande av besvärshandlingar och yttranden, varjämte i sådana handlingar ej gärna kunna givas lika fullständiga och på värderingen i samma mån inverkan upplysningar som vid deltagande i den egentliga värderingen. Ej heller lär det väl kunna vara tillrådligt att, genom ena partens ute-

slutande från den grundläggande, förberedande värderingen, så att säga skapa en given förutsättning för en massa besvärsmål med därav härflytande kostnader och tidsutdräkt. Att på sätt, som departementschefen föreslagit, överlämna värderingen åt länsstyrelserna, utan föreskrift att dessa skola vid värderingen tillkalla sakkunnigt ombud för rotehållarna, vore säkerligen allt annat än lyckligt. Länsstyrelserna skulle i sin ordning överlämna värderingen till vederbörande landsfiskaler med påföljd, att den grundläggande värderingen komme att utföras av en enda mången gång härför ej särskilt lämplig person — landsfiskalen.

Ett beaktande av mina här framförda synpunkter torde näppeligen behöva föranleda ändring i det framlagda lagförslaget, utan synes mig syftet kunna vinnas genom att utskottet i sin motivering hemställer, att Kungl. Maj:t vid utfärdande av de närmare föreskrifterna för värdering av rustnings- och roteringsbesvären inrymmer stadganden i här föreslagna riktning.

Jag tillåter mig därför vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del uttala, att Kungl. Maj:t vid utfärdande av närmare föreskrifter för bestämmande av rustnings- och roteringsbesvärens värde måtte förordna, dels att vid värderingen hänsyn tages till eventuell nybyggnadsplikt, så att åtminstone någon ersättning därför beredes åt rust- och rotehållarna, dels att dessa genom någon sin sakkunniga representant lämnas tillfälle att direkt deltaga vid uppskattningen av rustnings- och roteringsbesvärets värde.

Stockholm den 5 mars 1921.

Karl Magnusson
i Skövde.

